

География пәнінен облыстық олимпиада

География бойынша республикалық олимпиаданың үшінші (III) кезеңі

2022/2023

10 сынып

I тур

Орындалу уақыты: 1 сағат 30 минут (90 минут)

Олимпиаданы орындауға нұсқаулар:

Олимпиада тапсырмаларын шешу үшін сізге **жауап бланкілері** (парақтың бұрышында арнайы мөр бар) және **шимай парақтар (черновик)** қол жетімді. Сіз осы бос шимай парақтарды шешімдерді жазу үшін пайдалана аласыз, бірақ нәтижелерін жауап парақтарына ауыстыруды ұмытпаңыз. **Шимай парақта жазылған жауаптар тексерілмейді.**

Шешімдерді жауап бланкілеріне ауыстыру үшін сізге қосымша уақыт **берілмейтінін** ескеріңіз.

Осыларды пайдалануға **рұқсат етіледі:**

- Қаламдар (диаграммалар мен графиктер жасау үшін түрлі-түсті қаламдарды да қолдануға рұқсат)
- Қарындаштар
- Сызғыштар мен транспортирлер
- Калькулятор
- Циркуль

Осыларды пайдалануға **тыйым салынады:**

- Атластар және өзге де анықтамалық материалдар, оқулықтар немесе конспектілер.
- Кез келген байланыс құрылғылары: смартфондар, смарт-сағат немесе ішкі жадтан немесе Интернеттен жүктелген мәтіндік, графикалық және/немесе аудио форматтағы ақпаратты бере алатын кез келген басқа гаджеттер.
- Олимпиаданың басқа қатысушыларынан **кез келген нысандағы көмек көруге тыйым салынады.**

Есептеу тапсырмаларында **өлшем бірліктерін қосуды ұмытпаңыз.**

Жауаптарда терминнің орыс немесе қазақ тілдеріне жалпы қабылданған аудармасы болмаса, терминдерді ағылшын немесе орыс тілдерінде қолдануға **рұқсат етіледі.**

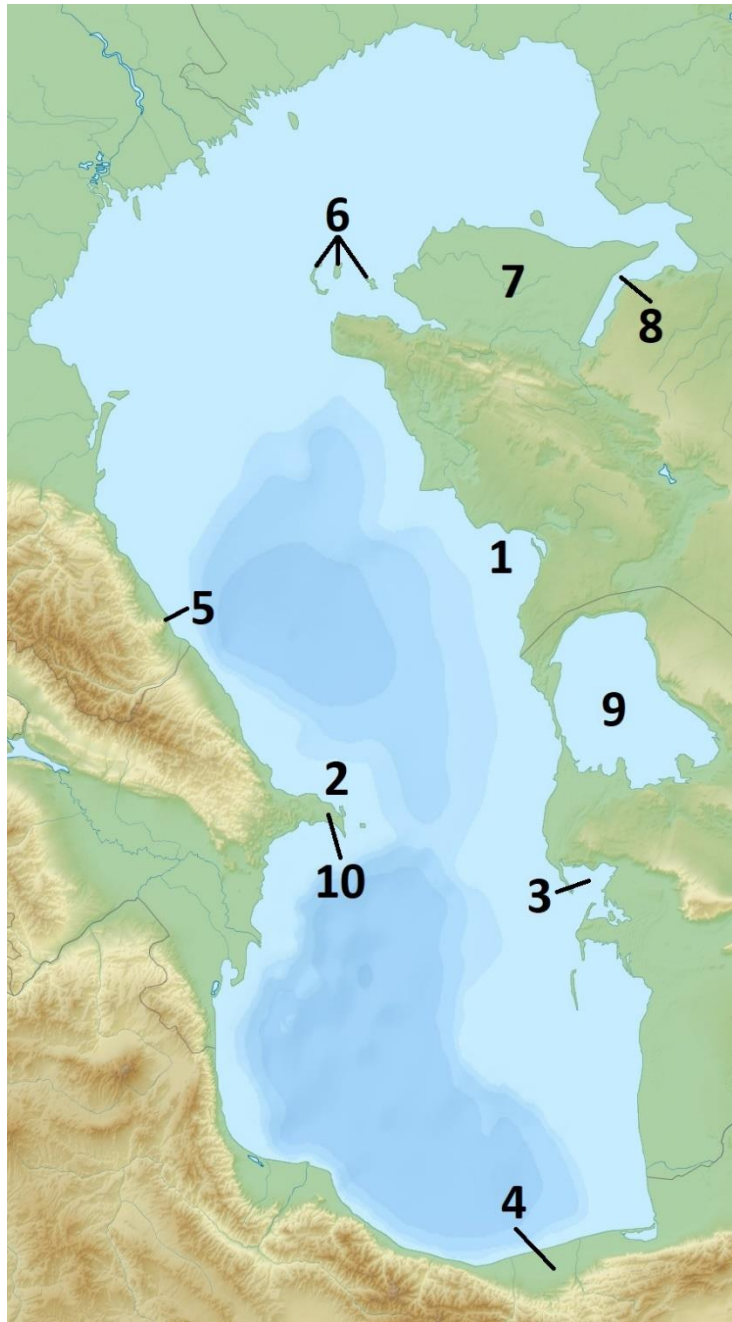
Жауап парақтарына анық және таза жазыңыз.

Бұл турда алуға болатын ең көп ұпай саны - 50.

**1-ші секция: Теоретикалық тапсырмалар.
Әрбірі 10 ұпайдан 2 тапсырма.**

А тапсырмасы. “Каспий”

Кесте бойынша сұрақтарға жауап беріңіз. Екінші бағанда географиялық нысанның атауын көрсету керек (егер басқаша көрсетілмесе). Үшінші бағанда сұрақтарға жауап беру керек. Екінші бағандағы жауаптар әрқайсысы [0.5] ұпаймен, үшінші бағандағы жауаптар әрқайсысы [1] ұпаймен бағаланады.

Каспий теңізінің картасы	Атаңыз	Жауап беріңіз
	1. Қазақстандағы шығанақ	11. Каспий теңізінің шығу тегі қандай?
	2. Әзірбайжандағы аттас түбектің шығанағы	
	3. Түрікменстандағы шығанақ	12. Каспий теңізіне құятын ең ірі өзен қалай аталады?
	4. Шомаль табиғи аймағы (оның климаттық жағдайын атаңыз)	
	5. Өз елінің ең оңтүстік қаласы. Ол өзінің "қақпасымен" – ЮНЕСКО-ның Бүкіләлемдік мұра нысанымен танымал.	13. Қазақстан жағалаулары қандай ұзындыққа ие?
	6. Қазақстандағы архипелаг	
	7. Қазақстандағы түбек	14. Каспийдің шығыс жағалауындағы ең батыс қала қалай аталады?
	8. Қазақстандағы шығанақ	
	9. Түрікменстандағы шығанақ	15. Қазақстанның қайраңды мұнай-газ кен орындарының ең ірісі қалай аталады?
	10. Әзірбайжанның жергілікті желдері (бора тәріздес суық, құрғақ, шаңды жел)	

В тапсырмасы. “Экономикалық орталықтар”

Сипаттамалар бойынша қала атауларын анықтаңыз. Әрбір дұрыс көрсетілген қала [1] баллмен бағаланады.

А. Ұлыбританияның солтүстік-батысындағы қала, Пеннин тауларының баурайында, Ирвелл өзенінде орналасқан. Елдің ірі мәдени, өнеркәсіптік, қаржылық, коммерциялық және көлік орталығы. Бір ғасыр бұрын үлкен Солтүстік қала Ұлыбританияның негізгі тоқыма орталығы болды.

В. Францияның оңтүстік-батысындағы қала, Аквитания тарихи аймақтың астанасы. Әлемдегі ең жақсы деп саналатын шараптарымен, сондай-ақ елдегі ең ірі студенттік қауымдастықпен танымал.

С. Қала Испанияның халық саны бойынша үшінші қаласы, сонымен қатар өзінің әдемі жағажайларымен танымал аттас провинцияның орталығы болып табылады. Қаланың екінші атауы - мерекелік шамдар мен гүлдер елі.

Д. Қала-Германияның оңтүстігіндегі ең ірі қалалардың бірі және Баден-Вюртемберг жерінің әкімшілік орталығы. Бұл қала – осы елдің өнеркәсіптік орталықтарының бірі, әйгілі Mercedes және Porsche автомобиль концерндерінің штаб-пәтері мында орналасқан.

Е. Нидерландының батыс бөлігінде Солтүстік теңіз жағалауында орналасқан осы қала үкіметтің, парламенттің және патша отбасының мекені болып табылады. Мында ірі халықаралық ұйымдардың кеңселері орналасқан және осы қаланы "әлемнің сот астанасы" деп атайды.

Ғ. Бельгияның солтүстік-шығысындағы қала, әлемдегі ең үлкен порттардың бірі. Сонымен қатар, осы қала қарбалас өнеркәсіптік порт қала және Бельгия қолөнері мен өнерінің көрнекті тарихи орталығы екен. Қала "әлемнің гауһартас астанасы" болуы үшін танымал.

Г. Қала - аттас кантонның астанасы және Швейцарияның ең үлкен қаласы. Лиммат өзені мен аттас көлдің бойында орналасқан осы қала елдің банк астанасы және әлемдегі ең маңызды қаржы орталықтарының бірі болып саналады.

Н. Австриядағы қала, елдің батыс бөлігінде, Германия шекарасына жақын жерде орналасқан. Қаланың атауы "тұз бекінісі" деп аударылады. Осы қала - миллиондаған туристерді тартатын Еуропадағы ең танымал мәдени орталықтардың бірі.

І. Халық саны бойынша Италияның төртінші қаласы, Пьемонт аймағының әкімшілік орталығы. По өзенінде, Батыс Альпінің етегінде орналасқан. Қала ұзақ уақыт бойы құдіретті Савой әулетінің басты резиденциясы болды.

Ж. Португалиядағы екінші үлкен және маңызды қала. Осы қала еліндегі ең көне және маңызды тарихи қалалардың бірі екен. Іргесін біздің дәуірімізге дейінгі 3-4 ғасырда кельт тайпалары қалаған.

**2-ші секция: Тест сұрақтары. 1 ұпайдан 30 тапсырма.
4 жауап вариантынан 1 ғана дұрыс.**

---

1. Аталған тау жыныстарының қайсысы негізінен кварцтан тұрады?
A: Құмтас
B: Тақтатас
C: Доломит
D: Бор
2. Әлемдегі жүгері өндірісінің ең үлкен көлемі қай елдерге тән?
A: Филиппиндер мен Пәкістан
B: Бангладеш пен Мьянма
C: АҚШ пен Қытай
D: Бразилия мен Мексика
3. Астана қаласының топырақтары:
A: Қара топырақ
B: Қоңыр топырақ
C: Күлгін топырақ
D: Шым-подзол топырақ
4. Черногория астанасы:
A: Подгорица
B: Приштина
C: Скопье
D: Тирана
5. Мантияның төменгі бөлігіндегі тау жыныстары қандай күйде?
A: Сұйық
B: Қатты.
C: Жұмсақ.
D: Балқыған.
6. Егер тау етегінде ауа температурасы $+24^{\circ}\text{C}$, ал шыңында -12°C болса, тау шыңының биіктігі қандай?
A: 2000м
B: 5000м
C: 6000м
D: 7000м
7. Қызылорда облысында орналасқан мұнай және газ кен орны:
A: Жаңажол.
B: Кеңқияқ.
C: Құмкөл.
D: Теңіз.
8. Салыстырмалы түрде біртекті жағдайлары бар салыстырмалы түрде шағын аумақтарды (бірнеше шаршы метрден бірнеше шаршы шақырымға дейін) климаттың қандай масштабы қарастырады?
A: Мегаклимат
B: Мезоклимат
C: Макроклимат
D: Микроклимат

9. Келесі ағыстардың қайсысы Куроисио ағысымен бірдей мұхитта және бірдей жарты шарда (Солтүстік/Оңтүстік) орналасқан?

- A: Бенгел ағысы
- B: Оңтүстік Пассат ағысы
- C: Перу ағысы
- D: Калифорния ағысы

10. Ерлерге қарағанда әйелдер саны көп елді белгілеңіз:

- A: Иордания
- B: Оман
- C: Әзірбайжан
- D: Малайзия

11. Бұл ел бес елмен шектеседі. Оның шекараларының жалпы ұзындығы - 2245 км, оның ішінде 1181 км — құрлықпен, 686 км — өзендер (оның 470 км-і елдің солтүстігіндегі өзен бойымен өтеді) және 378 км - елдің шығысындағы теңіз арқылы. Батыстан шығысқа қарай ең үлкен қашықтық - 520 км, солтүстіктен оңтүстікке қарай - 330 км. Елді атаңыз:

- A: Словакия
- B: Парагвай
- C: Конго Республикасы
- D: Болгария

12. Құрылыс материалдары өнеркәсібі мен оның орналасуына әсер ететін фактордың дұрыс үйлесімін көрсетіңіз:

- A: Кірпіш өндірісі - су
- B: Темірбетон конструкцияларын өндіру - еңбек ресурстары
- C: Шыны өндірісі - ғылыми-зерттеу базасы
- D: Цемент өнеркәсібі – шикізат

13. Аталған елдердің қайсысы Латын Америкасының бөлігі емес?

- A: Бразилия
- B: Мексика
- C: Гайана
- D: Гаити

14. Кавказ таулары (...) қатпарлыққа жатады.

- A: каледон
- B: герцин
- C: мезозой
- D: кайнозой

15. Жанартаулардың көбі (...) мұхиттың жағалауында орналасқан.

- A: Тынық
- B: Атлант
- C: Үнді
- D: Солтүстік Мұзды

16. Тынық мұхитындағы қай аралдың халқын орыс этнографы, биологы және саяхатшысы Николай Миклухо-Маклай зерттеді?

- A: Мадагаскар
- B: Жаңа Гвинея
- C: Самоа
- D: Кирибати

17. Моос шкаласы бойынша ортоклаздың қаттылығы қандай?

- A: 6
- B: 5

C: 4
D: 7

18. Қазақстандағы жүк айналымы бойынша көліктің жетекші түрі:

- A: әуе көлігі
- B: автомобиль
- C: құбыр желісі көлігі
- D: теміржол көлігі

19. Энергияны ең көп қажет ететін өндіріс:

- A: шойын өндірісі
- B: құрылыс материалдарын өндіру
- C: алюминий өндіру
- D: химиялық комбинат

20. Титан-магний комбинаты қай қалада орналасқан?

- A: Талдықорған
- B: Өскемен
- C: Балхаш
- D: Шымкент

21. Статистика ғалымдарының қайсысы алғашқы ғылыми халық санағының ұйымдастырушысы болды?

- A: Гийяр
- B: Галлей
- C: Кетле
- D: Руссо

22. “Қатты қардың еруі, қатты нөсер және басқа себептерден туындаған су тасқыны нәтижесінде таулы өзен арналарында кенеттен пайда болатын балшық немесе балшық-тас ағыны.”

Жоғарыдағы абзацта қандай көлбеу процестің анықтамасы берілген?

- A: көшкін (landslide)
- B: сел (mudflow)
- C: солифлюкция
- D: тас құлау (rockfall)

23. Кездейсоқ шашыраңқы, күмбез тәрізді, мұздық тектес төбелер қалай аталады?

- A: Друмлиндер
- B: Эскерлер (оздар)
- C: Маар
- D: Камдар

24. Томас Джефферсон Тынық мұхитына өзен жолын іздеу үшін Американың «Жабайы батысына» алғашқы ресми экспедицияны басқаруды кімге тапсырды?

- A. Иван Петров
- B. Эд Стаффорд
- C. Александр Гумбольдт
- D. Мериуэзер Льюис пен Уильям Кларк

25. Бір табиғи-климаттық аймақтың экожүйелерінің жиынтығы не деп аталады?

- A. Биом
- B. Биоценоз

C. Биосистема

D. Биосфера

26. Токелау қай елдің тәуелді аумағы болып табылады?

A. Австралия

B. Франция

C. Жаңа Зеландия

D. Ұлыбритания

27. Солтүстігінде Тавда өзенінің (Тобыл саласы) төменгі бөлігінен оңтүстігінде Арал өңірінің солтүстігіне дейінгі рельефте байқалатын жыраның атауы қандай?

A. Конда ойпаты

B. Торғай қолаты

C. Тұран ойпаты

D. Есіл үстірті

28. Жақсы Үміт мүйісінен шығып, Явадағы голландиялық Шығыс Үндістан компаниясының базаларына дейін аппаратын теңіз жолы қалай аталды?

A. Браувер бағдары (маршрут)

B. Кук бағдары (маршрут)

C. Поло бағдары (маршрут)

D. Перу да Ковильян бағдары (маршрут)

29. Қар жамылғысының тығыздығын анықтайтын құрал қалай аталады?

A: Альбедомер

B: Балансомер

C: Нефелометр

D: Қарөлшеуіш

30. Демографиялық коэффициенттер немен білдіріледі?

A: пайызбен

B: просантимиллемен

C: продецимиллемен

D: промиллемен

Областная олимпиада по географии

Третий (III) этап Республиканской олимпиады по географии

2022/2023

10 класс

I тур

Время выполнения: 1 час 30 минут (90 минут)

Инструкции к выполнению олимпиады:

Для решения заданий олимпиады вам доступны **бланки ответов** (со специальным штампом в углу листа) и **чистые листы для черновиков**. Вы можете использовать черновики для решений, однако, не забудьте перенести все решения на листы ответов. **Ответы, написанные внутри черновиков, проверяться не будут.**

Учтите, что вам **не будет** выделено дополнительное время на перенос решений на бланки ответов.

Вам **разрешается** использовать:

- Ручки (в том числе цветные для составления диаграмм и графиков)
- Карандаши
- Линейки и транспортиры
- Калькулятор
- Циркуль

Вам **запрещается** использовать:

- **Атласы** и прочие справочные материалы, учебники или конспекты.
- Любые устройства связи: смартфоны, смарт-часы или любые другие гаджеты, способными предоставлять информацию в текстовом, графическом и/или аудио формате, из внутренней памяти или загруженную из Интернета.
- Помощь других участников олимпиады **в любой форме**.

В заданиях с вычислениями **не забудьте указать единицы измерения**.

В ответах **разрешается** использовать термины на английском или русском, если у термина нет общепринятого перевода на русский или казахский язык.

На листах ответов пишите четко и разборчиво.

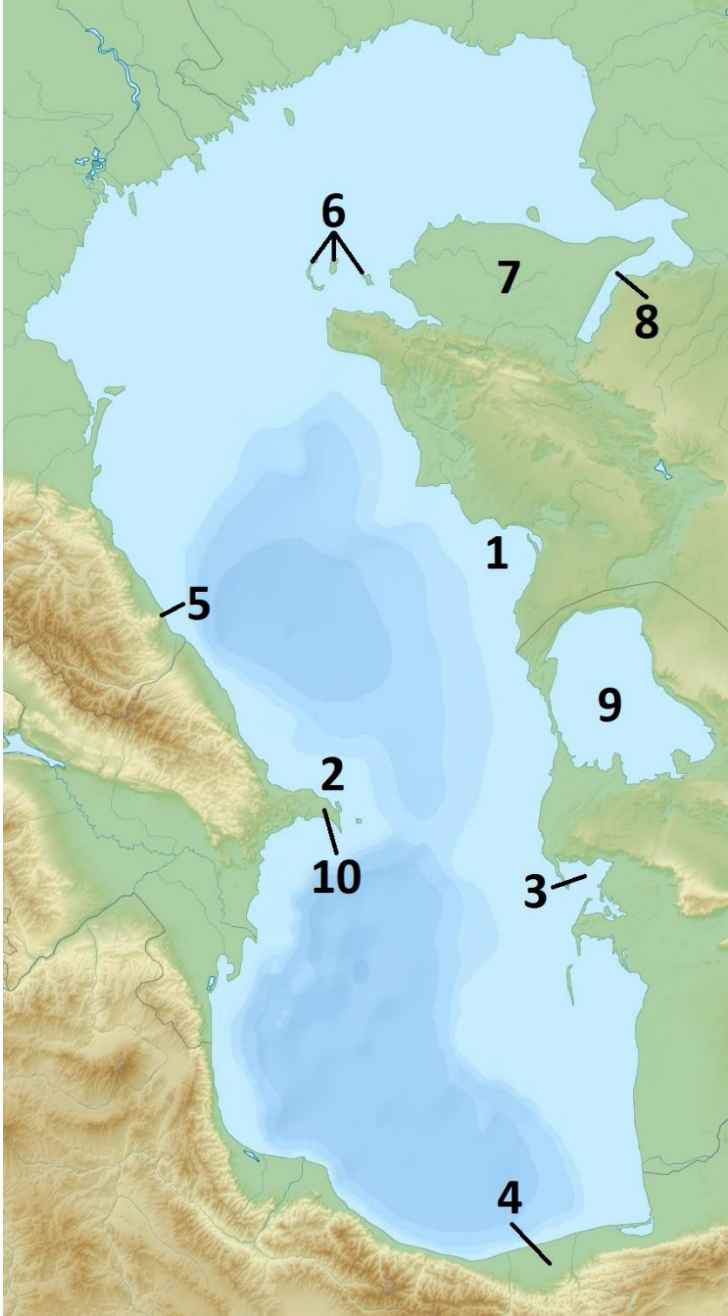
Максимальное количество баллов, которое можно получить за этот тур – 50.

**Секция 1: Теоретические задания.
2 задания по 10 баллов каждое.**

Задание А. “Каспий”

Ответьте на вопросы по таблице. Во втором столбце вам нужно указать название географического объекта (если не указано иное). В третьем столбце нужно ответить на вопросы. Ответы во втором столбце оцениваются в [0.5] балла каждый, ответы в третьем столбце – в [1] балл каждый.

Карта Каспийского моря	Дайте наименование	Ответьте на вопросы
	1. Залив Казахстана	11. Какое происхождение имеет Каспийское море?
	2. Залив одноименного полуострова Азербайджана	
	3. Залив Туркменистана	12. Как называется крупнейшая река, впадающая в море Каспий?
	4. Природный регион Шомаль (назовите климатические условия)	
	5. Самый южный город своей страны. Славится своими “воротами” – объектами Всемирного наследия ЮНЕСКО.	13. Сколько составляет длина береговой линии Казахстана?
	6. Архипелаг Казахстана	
	7. Полуостров Казахстана	14. Как называется самый западный город на восточном побережье Каспия?
	8. Залив Казахстана	
	9. Залив Туркменистана	15. Как называется крупнейшее шельфовое нефтегазовое месторождение Казахстана?
	10. Местный ветер Азербайджана (холодный, сухой, пыльный ветер типа боры)	

Задание В. “Экономические центры”

Определите названия городов по описаниям. Каждый правильно указанный город оценивается в [1] балл.

А. Город на северо-западе Великобритании, находится у склона Пеннинских гор, на реке Ирвелл. Крупный культурный, промышленный, финансовый, коммерческий и транспортный центр страны. Столетие назад огромный северный город был главным текстильным центром Британии.

В. Город на юго-западе Франции, столица исторической области Аквитания. Славится своими винами, которые считаются одними из лучших в мире, а также крупнейшим в стране студенческим населением.

С. Город является третьим по численности населения городом Испании, а также центром одноименной провинции, известной своими живописными пляжами. Второе название города – «Земля праздничных огней и цветов».

Д. Город является одним из крупнейших городов Южной Германии и административным центром земли Баден-Вюртемберг. Город является одним из промышленных центров страны, так как здесь расположены штаб-квартиры всемирно известных автомобильных концернов Мерседес и Порше.

Е. Город, расположенный в западной части Нидерландов на побережье Северного моря, является резиденцией правительства, парламента и королевской семьи. Также здесь располагаются офисы крупных международных организаций и часто называют «судебной столицей мира».

Ф. Город на северо-востоке Бельгии и один из крупнейших портов мира. Это одновременно шумный промышленный портовый город и выдающийся исторический центр бельгийского ремесла и искусства. Город считается «бриллиантовой столицей мира».

Г. Город является столицей одноименного кантона и крупнейшим городом Швейцарии. Расположенный на реке Лиммат и одноименном озере, он считается банковской столицей страны и одним из важнейших финансовых центров мира.

Н. Город в Австрии, расположенный в западной части страны, недалеко от границы с Германией. Название города переводится как «соляная крепость». Город - один из самых известных культурных центров Европы, привлекающий миллионы туристов.

И. Четвертый по населению город Италии, административный центр региона Пьемонт. Расположен на реке По у подножия Западных Альп. Город долгое время являлся главной резиденцией могучей Савойской династии.

Ж. Второй по величине и значению город в Португалии. Это один из старейших и самых значимых исторических городов страны. Он был основан в 3 - 4 веке до н.э. кельтскими племенами.

**Секция 2: Тестовые вопросы. 30 заданий по 1 баллу каждое.
4 варианта ответа, один из которых правильный.**

---

1. Какая из перечисленных горных пород преимущественно состоит из кварца?
A: Песчаник
B: Сланец
C: Доломит
D: Мел

2. Наибольшими объёмами производства кукурузы в мире выделяются:
A: Филиппины и Пакистан
B: Бангладеш и Мьянма
C: США и Китай
D: Бразилия и Мексика

3. Почвы города Астана:
A: Черноземы
B: Каштановые
C: Подзолистые
D: Дерново-подзолистые

4. Столица Черногории:
A: Подгорица
B: Приштина
C: Скопье
D: Тирана

5. В каком состоянии находятся горные породы в нижней части мантии?
A: В жидком
B: В твердом.
C: Мягком.
D: Расплавленном.

6. Чему равна высота горной вершины, если у подножья температура воздуха +24°C, а на вершине -12°C
A: 2000м
B: 5000м
C: 6000м
D: 7000м

7. Месторождение нефти и газа, расположенное в Кызылординской области:
A: Жанажол
B: Кенкияк
C: Кумколь
D: Тенгиз.

8. Какой масштаб климата рассматривает сравнительно небольшие территории (от нескольких квадратных метров до нескольких квадратных километров) со сравнительно однородными условиями?
A: Мегаклимат
B: Мезоклимат
C: Макроклимат
D: Микроклимат

9. Какое из следующих течений лежит и в том же океане, и в том же полушарии (Северное/Южное), что течение Куроисио?
A: Бенгельское

- В: Южное Пассатное
- С: Перуанское
- D: Калифорнийское

10. Отметьте страну, в которой больше женщин, чем мужчин:

- A: Иордания
- В: Оман
- С: Азербайджан
- D: Малайзия

11. Эта страна граничит с пятью странами. Общая протяжённость её границ - 2245 км, из них 1181 км — сухопутные, 686 км — речные (из которых 470 км проходят по реке на севере страны) и 378 км — по морю на востоке страны. Наибольшее расстояние с запада на восток - 520 км, с севера на юг - 330 км. Угадайте страну:

- A: Словакия
- В: Парагвай
- С: Республика Конго
- D: Болгария

12. Укажите правильное сочетание отрасли промышленности строительных материалов и фактора, который влияет на ее размещение.

- A: Кирпичное производство – вода
- В: Производство железобетонных конструкций - трудовые ресурсы
- С: Производство стекла - научно-исследовательская база
- D: Цементная промышленность – сырье

13. Какая из перечисленных стран не является частью Латинской Америки?

- A: Бразилия
- В: Мексика
- С: Гайана
- D: Гаити

14. Кавказские горы относятся к (...) складчатости.

- A: каледонской
- В: герцинской
- С: мезозойской
- D: кайнозойской

15. Большинство вулканов расположены на побережье (...) океана:

- A: Тихого.
- В: Атлантического.
- С: Индийского.
- D: Северного Ледовитого.

16. Население какого острова в Тихом океане изучал русский этнограф, биолог и путешественник Николай Миклухо-Маклай?

- A: Мадагаскар
- В: Новая Гвинея
- С: Самоа
- D: Кирибати

17. Какая твердость у ортоклаза по Шкале Мооса?

- A: 6
- В: 5
- С: 4
- D: 7

18. Ведущим видом транспорта по грузообороту в Казахстане является:
A: воздушный
B: автомобильный
C: трубопроводный
D: железнодорожный
19. Самым энергоемким производством является:
A: производство чугуна
B: производство стройматериалов
C: производство алюминия
D: химический комбинат
20. В каком городе расположен титано-магниевый комбинат?
A: Талдыкорган
B: Усть-Каменогорск
C: Балхаш
D: Шымкент
21. Кто из ученых статистиков был организатором первой научной переписи населения?
A: Гийяр
B: Галлей
C: Кетле
D: Руссо
22. "Грязевой или грязекаменный поток, внезапно возникающий в руслах горных рек в результате паводка, вызванного интенсивным снеготаянием, обильными ливнями и другими причинами."
Определение какого склонового процесса дано в абзаце выше?
A: Оползень (landslide)
B: Сель (mudflow)
C: Солифлюкция
D: Камнепад (rockfall)
23. Как называются беспорядочно разбросанные холмы куполовидной формы ледникового происхождения?
A: Друмлины
B: Эскеры (озы)
C: Маар
D: Камы
24. Кому поручил Томас Джефферсон руководить первой официальной экспедицией на Дикий Запад Америки для поисков речного пути к Тихому океану?
A: Иван Петров
B: Эд Стаффорд
C: Александр Гумбольдт
D: Мериуззер Льюис и Уильям Кларк
25. Что называют совокупностью экосистем одной природно-климатической зоны?
A: Биом
B: Биоценоз
C: Биосистема
D: Биосфера

26. Зависимой территорией какой страны является территория Токелау?
A: Австралия
B: Франция
C: Новая Зеландия
D: Великобритания
27. Как называется ложбина, которая прослеживается в рельефе от низовий реки Тавды (приток Тобола) на севере, до Северного Приаралья на юге? (Тургайская ложбина)
A: Кондинская низменность
B: Тургайская ложбина
C: Туранская низменность
D: Ишимское плато
28. Как назывался морской путь, пролежавший от мыса Доброй Надежды до баз Голландской Ост-Индии на Яве?
A: Маршрут Браувера
B: Маршрут Кука
C: Маршрут Поло
D: Маршрут Перу да Ковильяна
29. Как называется прибор для измерения плотности снежного покрова?
A: Альбедометр
B: Балансомер
C: Нефелометр
D: Снегомер
30. В чём выражаются демографические коэффициенты?
A: в процентах
B: в просантимилле
C: в продецимилле
D: в промилле